

МРНТИ 06.81.23

<https://doi.org/10.32523/2789-4320-2024-2-327-342>

Қаржы-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің болашағы: бизнес сектордегі ақпараттық жүйесі

Г.Д. Аманова¹ , А.Н. Жүніс² , М.А. Жолаева*³

^{1,3} Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

(E-mail: ¹amanova_gd@enu.kz, ²zholayeva_ma@enu.kz, ³arailymzhunis@gmail.com)

Аңдатпа. Мақалада қаржылық-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің болашағы, яғни бизнес секторындағы ақпараттық жүйелер синоним бұлтты есепке алу, оның маңызды элементтері - киберқауіпсіз жүйе, ақылды өндіріс, хабар тарату интернеті, үлкен мәліметтер және басқалар талқыланады. Цифрлық технологиялардың көбеюі қазіргі өркениеттің көптеген аспектілеріне әсер етпеді. АЖ кәсіптік құрылымдарды қайта ойластырып, бизнес модельдерін қайта ойлап тапты. Демек, ақпараттық жүйе жағдайында қаржылық және бухгалтерлік қызметтер жаңа қауіптерге, қиындықтар мен мүмкіндіктерге тап болады. Бизнесіне БЕ секторындағы ойыншылар дәстүрлі бухгалтерлік есеп жүйесі (БЕЖ) біртіндеп цифрлық БЕЖ мен ауыстырылатынын қабылдайды. Мақала мақсаты - жартылай құрылымдалған сұхбаттарды қолдана отырып, зерттеулерде қолданылатын сапалы және зерттеу тәсіліне сүйене отырып, осы сұраққа жауап беру. Зерттеуде бухгалтерлік қызмет көрсететін қазақстандық бизнес секторларындағы цифрлық трансформация енді ғана басталып жатқанымен, респонденттер бұлттағы ақпараттық жүйені, таңбаларды оптикалық тануды (OCR), жасанды интеллектті (AI), робототехниканы және кәсіпорын ресурстарын жоспарлауды (ERP) бөлді. Өзгерістерге төзімділік, ұйымдастырушылық мәдениет және баға қаржылық-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есепте АЖ үшін негізгі кедергілер болып көрінеді. Цифрлық дәуір контекстінде ұйымдар бухгалтерлік есеп пен бухгалтерлердің рөлін толық түсінуге ықпал етеді. Сонымен қатар, ол бухгалтерлік есеп мамандары үшін технологиялық (атап айтқанда, цифрлық) даму мен еңбек нарығының динамикасы арасындағы ықтимал байланыс туралы практикалық түсінік береді. Соңында, осы зерттеудің негізгі қорытындысы мен шектеулері тақырып бойынша болашақ зерттеулердің мүмкіндіктері қорытынды бөлімде сипатталған.

Түйінді сөздер: бухгалтерлік есеп, цифрлық трансформация, бұлтты есеп, сандық дағдылар, ақпараттық технологиялар

Түсті: 28.01.2024 Мақұлданды: 01.05.2024 Онлайн қолжетімді 28.06.2024

Кіріспе

Қаржылық-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің болашағы: бизнес секторындағы ақпараттық жүйелер пайдаланушыларға шешім қабылдауға көмектесетін дәл, уақтылы және өзекті ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін қаржылық есептілік қаржылық-экономикалық шындықты әділ және тиісті түрде көрсетуі керек. Бухгалтерлік есеп ақпаратының сенімділігі бухгалтерлік есеп жүйесімен өңделген бухгалтерлік есеп регистрлерінің дұрыстығымен және дәлдігімен, ал бухгалтерлік ақпараттың өзектілігі қаржылық есеп беруді жасау кезінде қолданылатын халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының деңгейімен анықталады [1]. Интернеттің кеңеюі және ақпараттық технологиялардың дамуы бухгалтерлік есептегі деректерді жазу тәсіліне әсер етті. Соған байланысты бүгінгі таңда ақпараттық жүйелер мен технологиялар компанияларға өз бизнесінің тиімділігін арттыру үшін көптеген кең құралдар жиынтығын ұсынуда. Дегенмен технология бизнес үшін көптеген артықшылықтарын ұсынғанымен, ол сондай-ақ ақпараттық жүйелердің қауіпсіздігін бұзумен байланысты тәуекелдерді қамтиды. Қауіпсіздіктің бұзылуы және олардың қаржылық салдары зерттеушілер мен практиктердің үнемі алаңдаушылығының мәні болып табылады. Осы мақалада ақпараттық жүйелердің бұзылуы және олардың бизнес секторлардағы қаржылық салдарлары зерттеледі. Бизнес бөлімшелерінің бірінен алынған бір қате ақпарат бүкіл жүйеге әсер етеді. Әсіресе, бухгалтерияда қаржылық қозғалысын тіркейтін және есеп беретін, осы нәтижелерге сүйене отырып, барлық бизнеске әсер ететін шешімдерді тиімді қабылдайтын бизнесте интеллектуалды жүйелерді пайдалану адами фактор жіберген қателіктерді азайтуға көмектеседі және жүйесі тезірек әрекет етеді, сонымен қатар дәстүрлі есепке алу қолданылатын жүйелерден бас тартты. Алайда, нәтижелерді талдау үшін тағы да ақыл-ой қабілеттері қажет.

Бухгалтерлік есеп мамандарының көзқарасы бойынша қаржылық-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің болашағы: бизнес секторындағы ақпараттық жүйелер қатерлі ретінде қарастырылуы мүмкін, өйткені олар көзден жұмыс процестері мен әрекеттерді ол автоматтандыруға мүмкіндік береді. Сондай-ақ мүмкіндік ретінде қарастыруға болады, өйткені ол бухгалтерлерді машинамен орындалатын қызықсыз жағдайлардан босатады, кезінде оларға құнды маңызды іс-шараларға неғұрлым назар аударуға уақыт береді.

Мақсаты

Мақалада зерттеудің мақсаты бизнес және бухгалтерлік есепке алу тұрғысынан бағалау, кәсіп саласындағы ақпараттық жүйені талдау болды. Нақтырақ, ол мынадай міндеттерге бағытталған:

1. Бухгалтерлік қызмет көрсететін бизнес-секторда ақпараттық жүйелер енгізу деңгейін анықтау;
2. Қаржы-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есепке ақпараттық жүйесін іске асырудағы негізгі артықшылықтарды, проблемаларды және кедергілерді анықтау;

3. Ақпараттық жүйелердің бухгалтерлердің күнделікті өміріне және бухгалтерлік кәсіптің болашағына әсерін зерделеу;

4. Дамып келе жатқан ақпараттық технологияларды пайдаланумен байланысты бухгалтерлік ақпараттың киберқауіпсіздік тәуекелдерін анықтау;

5. Сандық дәуірде жұмыс істейтін бухгалтерлік есеп мамандарының сандық дағдыларын анықтау.

Осы мақсатпен құжат көздерін және жартылай құрылымдалған сұхбаттарды пайдалана отырып, үш жағдайлық зерттеулерді талдаудан тұратын сапалық сипаттағы таныстыру, қызметкерлерін жинап зерттеу өткізілді. Сұхбат сценарийлері екі түрлі профильге арналған: орта бизнес құнын құру тізбегі, яғни негізгі өнімдер ақпараттық жүйе бағдарламалық қамтамасыз ету және консалтинг *бэк-офис бизнесі* болып табылады және құн тізбегінің соңғы бизнесі, яғни негізгі өнімдер бухгалтерлік қызметтер мен салықтық консалтинг *фронт-офис бизнесі* болып табылады.

Осы зерттеулерге, алдыңғы зерттеулерге қарағанда, отандық бизнес секторларындағы ақпараттық жүйелерге қатысты кәсіби бухгалтерлер мен IT-менеджерлердің пікірлерін ұсынамыз.

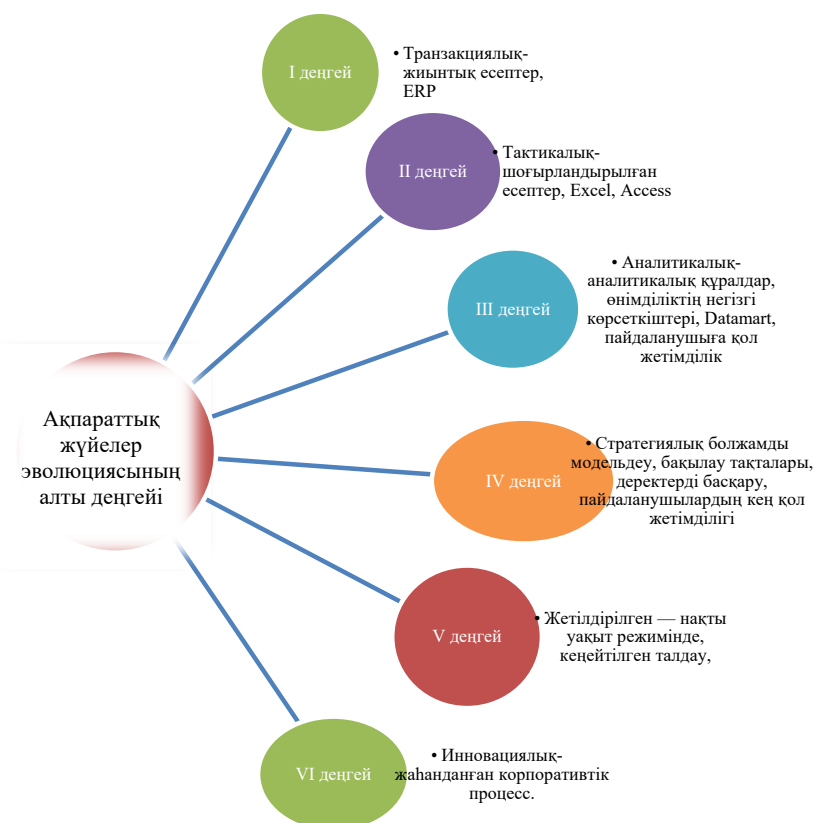
Тарихы

Бізге дейін бухгалтерлік деректерді өңдеу қолмен орындалды. Бухгалтерлік ақпаратты бухгалтерлік кітаптар, журналдар және басқа да бастапқы есепке алу операцияларын қолмен өңдеумен жасалды. Бухгалтерлік есепті автоматтандыру 1950 жылдың аяғында басталды және тез жылдамдықпен таралды. Бухгалтерлік бағдарламалық қамтамасыз етуді дайындау бухгалтерлік есеп процедураларын айтарлықтай жақсартты. Ақпараттың көлеміне және оны өңдеуге кететін уақытқа байланысты бухгалтерлік бағдарламалық қамтамасыз ету бухгалтерлер үшін өз міндеттерін тез және тиімді орындауға мүмкіндік беретін өте пайдалы құралға айналды. Есеп берудің кешігуі, тиімсіздігі және қателері сияқты бухгалтерлік есеп мәліметтерін қолмен өңдеудің кемшіліктері бухгалтерлік есептің бағдарламалық қамтамасыз етуінің дамуына әкелді. Бухгалтерлік бағдарламалық қамтамасыз ету біраз уақыттан бері қол жетімділігіне қарамастан, ол дамыды және күрделене түсті [2].

Нәтижесінде экономикалық болмысы осы сандарға тиімді және тиісті түрде түрлендіру қажеттілігінен бухгалтерлік есеп үнемі тұрақты дамып отырды. Осындай жазба-бағдарламаларға ақпараттық технологиялардың дамуы және интернеттің енгізілуі әсер етті. XXI ғасырда ақпараттық жүйе дамуының көптеген кезеңдеріне алып келді, мұндай шешімдерді біздің күнделікті іс-әрекетімізге АЖ жылдам енгізу шын мәнінде біздің өмірімізді онтайландырды. Мұны қаржы-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің ақпараттық жүйелері бухгалтерлік есептің ақпараттық моделінің жаңа түрі ретінде кәсіпорынның бухгалтерлік есебін үшін өте маңызды ақпараттандыру процесін Жолаева М. А. және басқалар [3] санаған. Бухгалтерлік қаржылық-ақпараттық жүйе - бұл компьютерлік технологияларды қолдана отырып, кәсіпорынның қаржылық-экономикалық қызметін басқару үшін ақпаратты жинау, ұсыну және сақтауды

қамтамасыз ететін адам-шиналық жүйе [4]. Сандық түрлендіру бизнестің нарыққа ілесіп, өзін бәсекеге қабілетті етіп көрсетуі үшін қажет. АЖ ұйымдарға неғұрлым тиімді шешім қабылдауға мүмкіндік береді немесе қиындыққа икемді жауап беруге мүмкіндік береді [5]. Технология ұйымның көптеген деңгейлеріндегі өзгерістерді ынталандырады. Шынымен цифрлық технологияларды пайдалану және интеграциялау көбінесе компаниялардың үлкен бөліктеріне әсер етеді, тіпті өнімдерге, бизнес-процестерге, сату арналарына және жеткізу тізбектеріне әсер ету арқылы олардың шекарасынан асып түседі [6]. Басқару процесінде бизнес секторлары дамыды, өнеркәсіп өндіріс процестерін жаңартты, ал адамдардың технологиямен қарым-қатынас жасауы, сатып алу, келіссөздер жүргізу және өзара іс-қимыл тәсілдері өзгерді.

Бухгалтерлік есеп кешенді тұрғыдан ұйымдастырушылық ақпараттық жүйенің құрылымдық компонентті бөлігі болып табылады. Қазіргі ақпараттық жүйелер көпжылдық процедуралық және технологиялық эволюцияның нәтижесі болып табылады. Интегралды тұрғыдан алғанда бухгалтерлік есеп ұйымдық ақпараттық жүйенің құрылымдық компонентінің бөлігі болып пысықталады. Қазіргі көпжылдық технологиялық және процедуралық эволюциясы ақпараттық жүйесінің нәтижесі. Бизнес секторындағы ақпараттық жүйе эволюциясының алты деңгейін Герреро және Сьерра [8] анықтады, 1-суретте қарастырылған:

Сурет – 1 Guerrero and Sierra бойынша бизнес секторындағы ақпараттық жүйелер эволюциясының алты деңгейі[8]

I деңгей – транзакциялық – жиынтық есептер, ERP.

II деңгей – тактикалық – шоғырландырылған есептер, Excel, Access.

III деңгей – талдау – аналитикалық құралдар, негізгі тиімділік көрсеткіштері, Datamart, пайдаланушыға қол жетімділік.

IV деңгей – стратегиялық болжамды модельдеу, бақылау тақталары, деректерді басқару, пайдаланушылардың кең қол жетімділігі.

V деңгей – жалғастырушы деңгейі – нақты уақыт режимінде, кеңейтілген талдау, көрсеткіштер жүйесі, автоматтандыру, болжам, X шешімі, оқиғалар, корпоративтік DW, корпоративтік негізгі көрсеткіштер, бизнес, үкімет.

VI деңгей – инновациялық – жаһанданған корпоративтік процесі, аналитикалық қызметтер, корпоративтік деректерді сақтау, бірлескен жұмыс құралдары.

Ол жұмыс орындарын құратындықтан, инвестициялық шығындарды азайтады және бағдарламалық жасақтаманы жаңарту сияқты жаңа қызметтер мен технологияларға қол жеткізуге мүмкіндік береді, олар экономикада маңызды рөл атқаратын бизнес секторларын тартады [8].

Әдебиеттік шолу

Бүгінгі дәуірінде, болып жатқан үнемі серпінді өзгерістер кезекті өнеркәсіптік революцияға жеткіліксіз. Өндірілетін өнімді және өндіріс әдістерін толыққанды цифрлық трансформациялау қажет. Өндірістің X индустриясына көшу деп есептеуге болатын сапалы жаңа тәсілдерді дәл құру және игеру керек. Сондықтан қазіргі уақытта ақпараттық технологиялар бухгалтерлік есеп саласында үлкен әлеует ашады. Бухгалтерлер орындайтын автоматтандырылған көптеген міндеттер болады. Бухгалтерлерді роботтар алмастырады, олардың ескі міндеттері, басқа да бухгалтерлік операциялар сияқты деректерді талдауға орын босатады. Себебі, бухгалтерлердің рөлі бұрынғысынша шешуші мәнге ие, олардың рөліне қарамастан ұйымдар үшін әлі де күтілетін өзгерістер маңызды болатындықтан, бухгалтерлер ұйымдастыру процесін құру үшін импровизация сезімі және өздерінің шығармашылығын байыту керектігін Hoffmann [9] ұсынады. Инновациялар, ақпараттық технологиялар [10] саласындағы корпоративтік есепке алу жүйелерінің дамуына [11], бизнестің тиімділігін арттыруға және бұлтты есепке алудың пайда болуына ықпалын зерттейді. Бизнес секторындағы бухгалтерлік есептің бұлтты ақпараттық жүйелерін енгізу ниетін түсінуді Musyaffi A. M., & Muna A. [12] зерттеді.

Бұлтты шешімдер сонымен қатар бухгалтерлік есеп саласына енген өзгерістердің жылдам қарқынын қамтамасыз етеді, Eldalabeeh et al. [13] мұны баса көрсетеді. бұдан әрі. Бухгалтерлік фирмалар бұлтты бухгалтерлік есепті әртүрлі бухгалтерлік процестер мен өңдеулерді азайту үшін қолдана алады, содан кейін олар өз клиенттеріне бере алады деп Turcan et al. [14] дәлелдеп мәлімдейді. Артықшылықтарға қарамастан, әдебиеттерде киберқауіпсіздікке байланысты тәуекелдер де анықталды [15]. Қауіпсіздіктің кез келген бұзылуы азаматтардың қауіпсіздігіне қауіп төндіруі мүмкін және құпиялылық дәрежесіне байланысты ұлттық егемендікке қауіп төндіруі мүмкін [16,17] арасындағы айырмашылықты жасады:

а. Аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз етудің үйлесімділігі, сервердің интернет тұрақтылығы, деректер қауіпсіздігі және деректердің жоғалуы сияқты бұлтты есептеу әдебиеттерінде көрсетілген тәуекелдерге сәйкес келетін бұлтты есепке алудың жалпы тәуекелдері;

ә. Ақпараттық жүйелер мен бухгалтерлік есеп қызметтері үшін нақты тәуекелдер:

- қаржылық есептіліктің сенімділігі,
- заңнамаға сәйкестігі,
- деректердің орналасқан жері,
- деректерге меншік құқығы.

Шын мәнінде, киберқауіпсіздікті бұзу инфрақұрылымның бүкіл саласын жауып, ұйымның өмір сүруіне қауіп төндіруі мүмкін болғандықтан, осы зерттеу бухгалтерлік есепте үлкен өзектілікке ие. маңызды болды [18]. Таңқаларлық емес, Мұндағы IMA-ның басқарушылық есеп құзыреті жүйесі [19] өзінің бухгалтерлік есебіне енгізген кейбір дағдылар және басқару дағдылары жүйесі. Ағымдағы және болашақ технологиялардың бухгалтерлік есепке қалай әсер ететінін түсіну мақсатында [20] зерттеу жүргізіп, «болашақта қандай жұмыс орындары ұсынылуы мүмкін» және «компаниялар қай қызметкерлерді іздейтінін» анықтады. Бухгалтерлік есеп саласындағы болашақ жұмыс орындарына келетін болсақ [20] он бір лауазым анықталды: Блокчейн бухгалтері, аналитикалық гуру, тарихи есеп талдаушысы, денсаулық сақтау бухгалтері, бұлтты есеп маманы, жүйелік интегратор, киберқылмысқа қарсы есепші, финтех жоспарлау бойынша есепші, стратегиялық бухгалтерлік талдаушы, финтехтің есепшісі және деректер қауіпсіздігі бойынша есепші.

Көптеген болашақ бухгалтерлік тапсырмалар гибриді болады, яғни оларды машиналармен өзара әрекеттесетін мамандар орындайды. Осы тұрғыда құзыреттер жиынтығы да кеңейтіледі [21]. Олар әдеттегі «табыс салығы бойынша декларацияларды дайындаудан» [22] бухгалтерлік есеп пен менеджменттің негізгі білімінен және «талдау, инновациялық мәселелерді шешу, коммуникация және клиенттермен қарым-қатынас» [23] және «жаңа ашылған ережелерді өзгерту ақпарат туралы білімі, ақпаратты ашудың жаңа нысандары, қаржылық және қаржылық емес есептіліктің өзара байланыстылығы туралы хабардар болу» [24].

Kariyawasam [23] пікірінше, бұлтты есепке алу зияткерлік капитал компоненттеріне жағымды әсер етеді. Осы үш аспект арасындағы үздіксіз өзара әрекеттесу нәтижесінде бизнес секторында бухгалтерлік есептің ақпараттық жүйесін орнату бизнестің тиімділігін арттыратындығын көрсетеді.

Зерттеу әдістері

Зерттеу мақсатына жету үшін сапалы тәсілмен алдын-ала сипаттамалық зерттеу жүргізілді. Әдістеме ретінде көптеген жағдайлық зерттеулер қолданылды. Бағдарламалық жасақтама компанияларына қатысты екі жағдай, яғни олар бухгалтерлік? Бизнестің құн тізбегінің ортасында орналасқан компаниялар [24], олар бэк-офистік кәсіпорындар, өйткені олар түпкілікті сатып алушымен жұмыс істемейді, бірақ өз өнімдері мен

қызметтерін негізінен бухгалтерлік есеп мамандары мен бухгалтерлік компанияларға сатады. Үшінші жағдай бухгалтерлік қызмет көрсететін және салықтық кеңес беретін компанияға қатысты, яғни бизнестің құн тізбегінің соңында тұрған компания, яғни ол өзінің бухгалтерлік қызметтерін жеке тұлғалар мен компанияларға сататындықтан, фронт-офис болып табылады. Деректердің негізгі көздері ішкі құжаттар, 2022 жылғы қаржылық есептер, жартылай құрылымдалған сұхбаттар және әлеуметтік медиа ақпараты болды. Жасалған барлық сұхбаттарымыз бен құжаттарды жинау әдістеріміз іздеу, сапалы зерттеулер үшін ұсынылған процедураларды, әсіресе кейс-стади үшін көрсетілген процедураларды мұқият орындады және әңгімелесу процестері. Жартылай құрылымдалған сұхбаттар үш негізгі кезеңге бөлінді, атап айтқанда:

(1) зерттеу мақсаттарына және құпиялылық пен деректерді ашу сияқты этикалық және заңды ойларға сілтеме жасайтын бастапқы кезең;

(2) сұхбаттың өзі кезеңі, олардың әрқайсысына сәйкес бұрын белгіленген сұрақтардан тұрады. Сұхбат алушының профилі (бухгалтерлік есеп бойынша мамандар және АЖ - менеджерлер);

(3) Осы зерттеу тақырыбы бойынша тиісті алғыс пен бейресми әңгіме болған соңғы кезең [15]. Әңгімелесу сценарийлері жинақталған, 1 кестеде көрсетілген.

Кесте – 1 Сұхбат сценарийлерінің қысқаша мазмұны

Мақсаты \ Сұхбат алушы		
Бөлім	Бухгалтерлік қызмет көрсету компаниясы	Бухгалтерлік бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеу жөніндегі компания
Этикалық және заңдық пайымдаулар	Сұхбат мақсаттарын және құпиялылыққа және деректерді ашуға байланысты мәселелерді ұсыну.	
	Сұхбат алушыны/компанияны анықтаңыз	
Өзін-өзі қабылдау және жеке пікір	Цифрлық трансформациямен және индустриямен танысу 4.0.	Бухгалтерлік кәсіптегі парадигманы ауыстыру
	Технологиялық инновациялар саласындағы оқыту және тәжірибе.	Саланың диагностикасы салыстырмалы түрде сандық трансформация
Ақпараттық жүйенің бизнес секторы процестеріндегі жұмыс тәжірибесі	Цифрлық трансформацияны қабылдауға уәждеме	Клиенттің АТ-ға қатысты инвестициялық шешім қабылдау процесі
	Бухгалтерлік есепте ақпараттық жүйенің процесі	Ұйым пайдаланатын жаңа АТ
	Ақпараттық жүйенің бизнес секторының артықшылықтары, мәселелері және кедергілері	Жаңа бағдарламалық жасақтаманы енгізуге арналған драйверлер

	Қабылданған АТ шешімдерінің сенімділігі мен үміті.	Автоматтандыруға жататын тапсырмалар және бағдарламалық жасақтаманың басқа функциялары.
Оқыту және құзыреттілік	Басшыны оның бүкіл кәсіби өмірі бойы оқыту.	Жаңа АТ-ны енгізуге байланысты оқытуға қажеттілік және жұмыстың ескіруі
	Бағдарламалық қамтамасыз етумен жұмыс істеу үшін қажетті технологиялық дағдылар	Бухгалтерлер мен басқа да қызметкерлер үшін роботтандыру салдарынан жұмысынан айрылу қорқынышы күшейе түсетін қауіп
Қабылданатын салым	АТ-шешімдері қабылданды	Нарыққа ену
	Тиімділікті, нәтижелілікті арттыру, қателер санын азайту	Клиенттің, яғни бухгалтердің немесе бухгалтерлік қызмет көрсету компаниясының бәсекеге қабілеттілігі үшін бухгалтерлік бағдарламалық қамтамасыз етудің үлесі
Күту	Бухгалтерлерге арналған сандық дағдылар. Цифрлық дәуір.	Бухгалтерлік кәсіптің болашағы
	Қаржы-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің болашағы: ақпараттық жүйенің бизнес секторы күтулері	Қаржы-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есептің болашағы: ақпараттық жүйенің бизнес секторы күтулері
Ескерту: авторлардың ізденісі		

Сұхбат жүргізілгеннен кейін деректерді транскрипциялау, талдау және интерпретациялау процесі басталды. Бірінші кезеңде берілген сұрақтарды оқу және түсіндіруден тұратын деректерді талдау жеке жүргізілді, содан кейін цифрлық трансформацияның конвергентті көрінісі бар-жоғын тексеру үшін бірлескен талдау жүргізілді.

Нәтижелер

Бухгалтерлік есептің барлық мамандары цифрлық трансформация процестеріне, әсіресе бухгалтерлік есеп саласына қатысқандарын айтты: "халықаралық кәсіби тәжірибе мені әлемде болып жатқан оқиғаларға, технологиялық трендтерге көзімді ашуға мәжбүр етті", "цифрлық трансформация трансверсальды", біздің қоғам мен компаниялар осы трансформацияның негізгі қозғалтқыштарының бірі болып табылады".

Сұхбатты талдаудан АЖ сипатталғандай тапсырмалар мен кәсіби профильге әсер етеді, Бейсембай және басқалар [25]. Қатысушылардың бірі осы тармақты түсіндіріп,

«бағдарламалық қамтамасыз етуді енгізу екі деңгейге әсер етеді: мәдениеттің өзгеруі, яғни бухгалтерлік есепті үшінші тарапқа, атап айтқанда банктер мен салық органдарына ақпарат дайындау үшін дебет пен кредит арасындағы құжаттарды тіркеу жүйесі ретінде түсінуден бас тарту; клиенттермен қарым-қатынас негіздерін өзгерту оларға күнделікті шешім қабылдау үшін пайдалы ақпарат беру. Ақпарат уақтылы өндірілген және қол жетімді болған жағдайда ғана пайдалы болғандықтан, АЖ бухгалтерлік өзгерістерге жаңа көзқарастың нәтижесі болып табылатын жаңа парадигманы енгізеді, атап айтқанда, ақпаратқа қол жеткізуді жеңілдететін және демократияландыратын көп қырлы ақпараттың берік және дәйекті негізін құру» [26]. АЖ ақпараттың көптігі аясында аналитикалық, креативті және пайдалы бухгалтерлік мамандыққа жағдай жасайды дегенді білдіреді, сонымен бірге тиісті ақпаратты таңдаудың күрделілігіне байланысты өте күрделі шешім қабылдау процестеріне әкеледі.

Сұхбат барысында зерттеушілерге бухгалтер мамандығы өзгертетіні анық белгілі болды. Кәсіпқойлар былай деп сипаттады: «олар ақырында бухгалтер болады, өйткені бүгінде олар жай карталар жасайды... Бүгін олар салық декларацияларын, клиентке жіберуге арналған карталарды толтырады -кейбіреулері, басқалары балансты жүйеден шыққан кезде ғана жібереді және егер ол туралы бухгалтер тығыз жұмыс жасаса, бірақ олар бір-бірінің жұмысын ұрламаса ғана . . . бухгалтерлер өз міндеттерін одан да жақсы орындайды және өз клиенттеріне көбірек көңіл бөледі". Сондықтан, бухгалтерлік есеп саласындағы бір кәсіби қатысушы атап өткендей:

«Болашақта бизнесте қалатын бухгалтерлер өз клиенттеріне, әсіресе қаржылық басқару консалтингінде қосымша қызметтер ұсынатын болады». Тағы да, сұхбат нәтижелері әдебиеттерді шолуға сәйкес келеді. Технологиялық жасақтамалар мен жаңа технологиялармен жұмыс істеу арқылы серіктес менеджерлер оларды инновацияның бір түрі ретінде, сондай-ақ өз қызметкерлерін тұтынушыларға қызмет көрсетуді жақсарту үшін алатын жұмыс уақытын пайдаланудың жаңа жолдарын жасауға ынталандыру тәсілі ретінде пайдалана алады [27].

Бұлттық есептеулер және деректерді талдау сияқты күштер өз бетінше революциялық болғанымен, зерттеушілер білетін қоғамды өзгерту үшін біріктіріліп, ескірген бизнес үлгілерін бұзады және жаңа көшбасшыларды жасайды. Осылайша, ұйымдар нарықтағы үлесті ғана емес, сонымен қатар дифференциацияны ала отырып, нарықпен бірге дами алуы үшін технологиялық жаңалықтардан қалыс қалуы керек.

Демек, ұйымдағы бухгалтерлік кәсіптің рөлі негізінен бірдей болады, яғни, шешім қабылдау үшін пайдалы ақпаратты дайындау. Алайда қаржылық-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есеп болашағы: кәсіпкерлік сектордағы ақпараттық жүйе жұмыс уақытын бөлуге үлкен әсер етеді, өйткені есептік-шығармашылық, аналитикалық қызметке көбірек уақыт бөлінеді.

Қорытынды

Қаржылық-экономикалық кеңістікке негізделген бухгалтерлік есеп: бизнес секторындағы ақпараттық жүйелер үздіксіз үдерісті білдіреді, ұйымдардың бухгал-

терлік есеп жүйелеріне, экономикада бизнес секторы ретінде бухгалтерлік есепке және бухгалтерлік кәсіптің өзіне үлкен әсер ететінін көрсетті. Бұл зерттеу бухгалтерлік есеп мамандарына ерекше назар аудара отырып, бухгалтерлік есеп секторын талдауға сандық өзгеруіне бағытталған. Неғұрлым кең эмпирикалық бөлшектер жинау үшін зерттеушілік тәсіл және бірнеше оқиғалық зерттеулер қабылданды. Зерттеу көрсеткендей, бухгалтерлік қызмет көрсету саласындағы бизнес секторындағы сандық трансформациясы бастапқы кезеңдерде болғанымен, жаңа технологиялар тұрғысынан символдарды оптикалық таңбаларды тану, дегенмен жасанды интеллект және бұлтты технологиялар қабылданған ақпараттық жүйе тізімінің жоғары жағында бар. Бухгалтерлік есептегі ақпараттық жүйенің негізгі кедергілері ұйымдастырушылық мәдениет және төзімділік, баға, өгерістердің кедергісі болып табылады.

Автоматтандыру тұрғысынан күнделікті тапсырмаларды бірауыздан ескі міндеттерді қысқарту және қателерін азайту деп танылды. Бұл артықшылықтар бухгалтерлердің бағасы жоғары қызмет көрсетуге және қосымша қағаздардан бас тартуы мен уақытын үнемдейді. Осы мағынада, бухгалтерлік есеп, адам-машина өзара іс-қимыл үйлесімді болуы мүмкін, ал адамның бейімделуі әлеуметтік құзыреті қалаған алшақтықты еңсеру мүмкін. Киберқауіпсіздік және бухгалтерлік деректерге қатысты әлемде деректерді қорғау - бұл өтпелі проблемалары және бұл туралы бухгалтерлер біледі. Сандық дәуірінде жұмыс істейтін бухгалтерлік есеп бойынша мамандар сандық дағдыларды қосу және ауыстыру, қазірдің өзінде қажетті білімі, біліктілігі мен ұштаса отырып логикалық дағдыларға ие болды.

Қорытындылай келгенде мақала зерттелмелі болғандықтан, оның негізгі үлесі сандық өзгеруі бухгалтерлік ақпараттық жүйенің бизнес секторы туралы пікірталасты нақтылау болып табылады және ол ешқандай себеп-тергеу әсерді дәлелдемейді. Дегенмен, нәтижелері ізденушілер, саясаткерлер, оқытушылар, кәсіби бухгалтерлік ұйымдар үшін үлкен қызығушылық тудыруы мүмкін.

Әдебиеттер тізімі

1. Жолаева М.А., Онгарбаева А.И. Управление ИТ-аудитом и практикой применения. Проблемы внедрения международных стандартов аудита и учета, практика их применения в странах СНГ // сборник статей международной научно-практической конференции. Москва, РУДН. - 2019. - С.433-435
2. Dimitriu, O., & Matei, M. (2015). Cloud accounting: a new business model in a challenging context // *Procedia Economics and Finance*. -32. -P.665-67 [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01447-1](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01447-1) [in English]
3. Жолаева М.А., Уразбаева З.О., Жүніс А.Н. Бизнесітегі бухгалтерлік есептің ақпараттық жүйесінің тиімділігі // Әл-Фараби атындағы ҚҰУ хабаршы экономика сериясы. -2023. -4(162). -б.164 – 176. <https://doi.org/10.26577/be.2023.v146.i4.014>
4. Amanova, G.D., Akimova, B.Zh., Saparbaeva S.S, Moldashbayeva L.P., Zholayeva, M.A. Problems and prospects in development of digital technologies in accounting and auditing at social enterprises of the Republic of Kazakhstan // *Journal Rivista di studi sulla sostenibilita*. 1 suppl. -2023. –P. 65-81. DOI: 10.3280/RISS2023-001-S1005 [in English]

5. Veldhoven, Z., Vanthienen J. Designing a Comprehensive Understanding of Digital Transformation and its Impact // In Proceedings of the 32nd Bled eConference Bled Slovenia. -2019. -P.16–19. - Available online: <https://aisel.aisnet.org/bled2019/22> (accessed on 9 January 2023) [in English]
6. Matt C., Hess T., Benlian A. Digital Transformation Strategies // Bus. Inform. Syst. Eng. -2015. -57. -P.339–343[in English]
7. Guerrero C., Sierra J.E. Impact of the Implementation of a New Information System in the Management of Higher Education Institutions // Int. J. Appl. Eng. Res. -2018. - 13. -P.2523–2532. [in English]
8. Singerová J. Accounting in cloud // European Financial and Accounting Journal. -2018. -13(1). -P.61-76. [http:// DOI: 10.18267/j.efaj.206](http://DOI: 10.18267/j.efaj.206). [in English]
9. Hoffman C. Accounting and Auditing in the Digital Age. -2017. -Available online:<http://xbrlsite.azurewebsites.net/2017/Library/AccountingAndAuditingInTheDigitalAge.pdf> (accessed on 12 June 2023) [in English]
10. Lutfi A. Understanding the Intention to Adopt Cloud-based Accounting Information System in Jordanian SMEs // Int. J. Digit. Account. Res. -2022. -22. -P. 47-70. DOI: 10.4192/1577-8517-v22_2[in English]
11. Dulmin S. P., Nadarajah R., & Epitawalage K. U. Determinants of Adoption of Cloud-based Accounting: A Paradigm Shift in Sri Lanka // Asian Journal of Management Studies. -2021. -Volume I Issue I. - P.103-127. [in English]
12. Musyaffi A. M., & Muna A. Critical Factors of Cloud Accounting Acceptance and Security for Prospective Accountants: Tam Extension // Jurnal Riset Akuntansi Kontemporer. -2021. -13(1). -P.1-6. <https://doi.org/10.23969/jrak.v13i1.3267> [in English]
13. Eldalabeeh A. R., AL-shbail M. O., Almuieit M. Z., Bany baker M., & E'leimat D. Cloud-based accounting adoption in Jordanian financial sector // The Journal of Asian Finance, Economics and Business. – 2021. -8(2). -P.833-849. <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no2.0833> [in English]
14. Turcan C.D., Banta V.C., & Babeanu S.A. Digitized Accounting-The Attributes Of Cloud Accounting In Technological Futurology //Annals of University of Craiova-Economic Sciences Series. -2022. - 1(50). P.105-115 [in English]
15. Купенова Ж.К., Баймуханова С.Б., Нурмагамбетова А.З. Цифрлық экономиканың бухгалтерлік есепке әсері // ҚазҰУ Хабаршысы. Экономика сериясы. -2021. -Том 137. -№ 3. -Б.92-100.
16. Crîșmariu A., & Șomîtcă S. The Challenges of Digitalization in the Public Sector: Cloud Computing // CECCAR Business Review. -2022. -2(12). –P. 65-72. [in English]
17. Yau-Yeung D., Yigitbasioglu O., Green P. Cloud accounting risks and mitigation strategies: Evidence from Australia // Account. Forum. - 2020. -44. -P.421–446 [in English]
18. Бекова Р.Ж., Файзуллина С.А., Жексембина А.Е. Цифровизация казахстанской экономики и развитие бухгалтерского учета // Вестник университета «Туран». – 2019. -(2). - С.153-157.
19. IMA Management Accounting Competency Framework // In The Future of Management Accounting; IMA: Dehradun India.- 2021.- P. 39 [in English]
20. Kruskopf S., Lobbas C., Meinander H., Söderling K., Martikainen M. Lehner, O. Digital Accounting and the Human Factor: Theory and Practice // ACRN J. Finance Risk Perspect. -2020. -9. –P.78–89 [in English]
21. Жолаева М.А., Оспанова Э.О., Серикова М.А. Мемлекеттік аудит органдарының қызметін цифрландырудың мәселелері мен перспективалары // Мемлекеттік аудит журнал. – 2020. -3 (48). -Б.16-19.

22. Chaplin S. Accounting Education and the Prerequisite Skills of Accounting Graduates: Are Accounting Firms' Moving the Boundaries? // Aust. Account. Rev. -2016. -27. -P. 61-70 [in English]

23. Kariyawasam, A. H. N. Analysing the impact of cloud-based accounting on business performance of SMEs // The Business & Management Review. -2019. -10(4) 3744. [in English]

24. Tawfik O.I., Durrah O., Hussainey K., & Elmaasrawy H.E. Factors influencing the implementation of cloud accounting: evidence from small and medium enterprises in Oman // Journal of Science and Technology Policy Management, (ahead-ofprint). -2022. -14(5). -P. 859-884. <https://doi.org/10.1108/JSTPM-08-2021-0114>. [in English]

25. Бейсембай Е., Титков А.А., Ибраимова С.Ж. Организационно-экономические тенденции и актуальные проблемы цифровизации экономики Республики Казахстан // Economics: the strategy and practice. -2021. -16(3). -P.51-67. <https://doi.org/10.51176/1997-9967-2021-3-51-67>

26. Жолаева М.А., Чая В.Т. Концептуальные основы IT-аудита цифровом пространстве // Аудит журнал. -2019. -1.-С.10-14.

27. Пайтаева К.Т. Роль и значение экономического анализа в условиях цифровой экономики // К. Т. Пайтаева. Развитие региональной экономики в условиях цифровизации. – 2018. – С. 575-579.

Г.Д. Аманова¹, А.Н.Жүніс², М.А. Жолаева^{*3}

1,3 Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

Будущее бухгалтерского учета, основанного на финансово-экономическом пространстве: информационные системы в бизнес-секторе

Аннотация В статье рассматривается будущее бухгалтерского учета, основанного на финансово-экономическом пространстве ИС в бизнес-секторе – это синоним учета облачных технологий. Ее элементы – система кибербезопасности, умное производство, интернет вещей, большие данные и другие. Растущее распространение цифровых технологий оказало влияние на многие аспекты современной цивилизации. Следовательно, перед лицом ИС финансовые и бухгалтерские услуги сталкиваются с новыми угрозами, вызовами и возможностями. В бизнесе игроки в секторе БУ воспринимают что традиционная система бухгалтерского учета будет постепенно заменяться более цифровой системой бухгалтерского учета. Цель данной статьи - ответить на этот вопрос, следуя качественному и исследовательскому подходу, примененному исследованиям, с использованием полуструктурированных интервью. Исследование показывает, цифровая трансформация на казахстанских бизнес секторов, оказывающих бухгалтерские услуги, только начинается, респонденты выделили информационные системы, оптическое распознавание символов (OCR), искусственный интеллект (AI), робототехнику и планирование ресурсов предприятия (ERP) в облаке. Организационная культура и цена, по-видимому являются основными препятствиями для ИС в бухгалтерском учете основанного на финансово-экономическом пространстве. Такое исследование способствует лучшему пониманию роли БУ и бухгалтеров в организациях и обществе в контексте цифровой эры. Кроме того, дано практическое представление о потенциальной взаимосвязи между технологическим развитием

и динамикой рынка труда для специалистов по бухгалтерскому учету. Вывод и ограничения этого исследования описаны в заключительном разделе, в дополнение к возможностям будущих исследований по данной теме.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, цифровая трансформация, облачный учет, цифровые навыки, информационные технологии

G.D.Amanova¹, A.N.Zhunis², M.A. Zholayeva*³

^{1,3}Eurasian National University named after L.N. Gumilyov, Astana, Kazakhstan

The future of accounting based on the financial economic space: the information system on the business sector

Annotation. The article discusses future of accounting based on financial and economic space, information systems in the business sector are synonymous with cloud accounting. Its most important elements are cybersecurity system, smart manufacturing, Internet of broadcasting, Big Data and others. The proliferation of digital technologies has not affected many aspects modern civilization. Is rethought professional structures and reinvented business models. Consequently, in conditions IS, financial and accounting services (AS) face new threats, difficulties and opportunities. In business, players AS sector accept that traditional accounting system is gradually being replaced by digital AS. The purpose to answer this question based on qualitative and research approach applied to research using semi - structured interviews. The study while digital transformation in Kazakhstan's business sectors providing accounting services is just beginning, respondents highlighted cloud information system, Optical Character Recognition (OCR), artificial intelligence (AI), robotics and enterprise resource planning (ERP). Resistance to change, organizational culture and pricing seem be main obstacles for IS in accounting based on the financial and economic space. In the context of digital age, organizations contribute to a more complete understanding of accounting and role accountants. In addition, it provides practical insight into possible relationship between technological (in particular, digital) development and dynamics labor market for accounting professionals. Finally main conclusion and limitations this study described in final section, addition possibilities future research on topic.

Keywords: accounting, digital transformation, cloud accounting, digital skills, information technology

References

1. Zholayeva M.A., Ongarbaeva A.I. Upravlenie IT-auditom i praktikoj primeneniya. [IT audit management and application practices]. Problemy vnedreniya mezhdunarodnyh standartov audita i ucheta, praktika ih primeneniya v stranah SNG. sbornik statej Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii. Moskva, RUDN. - 2019. - S.433-435
2. Dimitriu, O., & Matei, M. Cloud accounting: a new business model in a challenging context. Procedia Economics and Finance, 32, 665-67 (2015). [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01447-1](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01447-1)
3. Zholayeva M.A., Urazbaeva Z.O., Zhynis A.N. Biznestegi buhgalterlik esepini aqparattyq juiesini tiimdiligi [The effectiveness of the Accounting Information System in business]. Äl-Farabi atyndağy

QŪU habarşy ekonomika seriasy, 4 (162). P.164 – 176. (2023)<https://doi.org/10.26577/be.2023.v146.i4.014>

4. Amanova, G.D., Akimova, B.Zh., Saparbaeva S.S, Moldashbayeva L.P., Zholayeva, M.A., Problems and prospects in development of digital technologies in accounting and auditing at social enterprises of the Republic of Kazakhstan. Journal Rivista di studi sulla sostenibilita. -1 suppl. -P. 65-81. (2023) DOI: 10.3280/RISS2023-001-S1005

5. Veldhoven, Z., Vanthienen J. Designing a Comprehensive Understanding of Digital Transformation and its Impact // In Proceedings of the 32nd Bled eConference Bled Slovenia 16–19 June (2019). Available online: <https://aisel.aisnet.org/bled2019/22> (accessed on 9 January 2022)

6. Matt C., Hess T., Benlian A. Digital Transformation Strategies // Bus. Inform. Syst. Eng., 57, 339–343, (2015)

7. Guerrero, C.; Sierra, J.E. Impact of the Implementation of a New Information System in the Management of Higher Education Institutions // Int. J. Appl. Eng. Res,13, P.2523–2532. (2018)

8. Singerová, J. Accounting in cloud. European Financial and Accounting Journal. - 13(1). -P.61-76. (2018). <http://doi.org/10.18267/j.efaj.206>.

9. Hoffman C. Accounting and Auditing in the Digital Age. -2017. Available online: <http://xbrl.azurewebsites.net/2017/Library/AccountingAndAuditingInTheDigitalAge.pdf> (accessed on 12 June 2023)

10. Lutfi A. Understanding the Intention to Adopt Cloud-based Accounting Information System in Jordanian SMEs. Int. J. Digit. Account. Res, 22, 47 70. (2022). DOI: 10.4192/1577-8517-v22_2

11. Dulmin S.P., Nadarajah R., & Epitawalage K. U. Determinants of Adoption of Cloud-based Accounting: A Paradigm Shift in Sri Lanka. Asian Journal of Management Studies, Volume I Issue I, P. 103-127. (2021).

12. Musyaffi A.M., & Muna A. Critical Factors of Cloud Accounting Acceptance and Security for Prospective Accountants: Tam Extension. Jurnal Riset Akuntansi Kontemporer, 13(1), 1-6. (2021). <https://doi.org/10.23969/jrak.v13i1.3267>

13. Eldalabeeh A. R., AL-shbail M. O., Almuie M. Z., Bany baker M., & E'leimat D. Cloud-based accounting adoption in Jordanian financial sector. The Journal of Asian Finance, Economics and Business, 8(2), 833-849. (2021). <https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no2.0833>

14. Turcan C. D., Banta V. C., & Babeanu S. A. Digitized Accounting-The Attributes Of Cloud Accounting In Technological Futurology. Annals of University of Craiova- Economic Sciences Series, 1(50), P.105-115. (2022).

15. Kopenova Zh.K., Bajmuhanova S.B., Nurmagambetova A.Z. Sifirlyq ekonomianyň buhgalterlik esepke äseri [Impact of the digital economy on accounting]. QazŪU Habarşysy. Ekonomika seriasy, Tom 137. -№ 3. -P.92-100. (2021)

16. Crîşmariu A., & Şomîtcă S. The Challenges of Digitalization in the Public Sector: Cloud Computing. CECCAR Business Review, 2(12), 65-72. (2022).

17. Yau-Yeung D., Yigitbasioglu O., Green P. Cloud accounting risks and mitigation strategies: Evidence from Australia. Account. Forum, 44, 421–446. (2021).

18. Bekova R.Zh., Fajzullina S.A., Zheksembina A.E. Cifrovizaciya kazahstanskoj ekonomiki i razvitie buhgalterskogo ucheta. [Digitalization of the Kazakh economy and development of accounting]. Vestnik universiteta «Turan». -(2). - P.153-157, (2019).

19. IMA Management Accounting Competency Framework. In The Future of Management Accounting; IMA: Dehradun India. –P. 39. (2021).
20. Kruskopf, S., Lobbas C., Meinander H., Söderling K., Martikainen M. Lehner, O. Digital Accounting and the Human Factor: Theory and Practice. ACRN J. Finance Risk Perspect, -9. -P. 78–89, (2022).
21. Zholaeva M.A., Ospanova E.O., Serikova M.A. Memleketтік audit organdarynyñ qyzmetin sifrlandyruudyñ мәseleleri men perspektivalary [Problems and prospects of digitalization of the activities of state audit bodies]. Memleketтік audit jurnal, 3 (48). P.16-19. (2020).
22. Chaplin S. Accounting Education and the Prerequisite Skills of Accounting Graduates: Are Accounting Firms' Moving the Boundaries? Aust. Account. Rev. -27. -P.61–70. (2016)
23. Kariyawasam, A. H. N. Analysing the impact of cloud-based accounting on business performance of SMEs. The Business & Management Review. - 10(4) 3744.(2019).
24. Tawfik O. I., Durrah O., Hussainey K., & Elmaasrawy H. E. Factors influencing the implementation of cloud accounting: evidence from small and medium enterprises in Oman. Journal of Science and Technology Policy Management, (ahead-ofprint). (2022). <https://doi.org/10.1108/JSTPM-08-2021-0114>.
25. Bejsembaj E., Titkov A.A., Ibraimova S.Zh. Organizacionno-ekonomicheskie tendencii i aktual'nye problemy cifrovizacii ekonomiki Respubliki Kazahstan. Economics: the strategy and practice. -16(3). –P.51-67, (2021). <https://doi.org/10.51176/1997-9967-2021-3-51-67>
26. Zholaeva M.A., Chaya V.T. Konceptual'nye osnovy IT-audita cifrovom prostranstve. [Conceptual foundations of IT audit in the digital space]. Audit zhurnal. -1. - P.10-14, (2019).
27. Pajtaeva K.T. Rol' i znachenie ekonomicheskogo analiza v usloviyah cifrovoj ekonomiki. [The role and importance of economic analysis in the digital economy]. K. T. Pajtaeva Razvitie regional'noj ekonomiki v usloviyah cifrovizacii. –P. 575– 579, (2018).

Авторлар туралы мәліметтер:

Аманова Гульнара Дюсенбаевна – к.э.н., ассоц профессор заведующая кафедрой «Учет и анализ», ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Астана, Қазақстан.

Жүніс Арайлым Нурлановна – докторант кафедрасы учет и анализ ЕНУ им Л.Н.Гумилева, Астана, Қазақстан.

Жолаева Маргарита Ахантаевна – PhD, и.о.доцент кафедрасы учет и анализ ЕНУ им Л.Н.Гумилева, Астана, Қазақстан.

Аманова Гульнара Дюсенбаевна – Есеп және талдау кафедрасының кафедра меңгерушісі, э.ғ.к., қауымдасқан профессор Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Жүніс Арайлым Нурлановна – Есеп және талдау кафедрасының докторанты Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Жолаева Маргарита Ахантаевна – Есеп және талдау кафедрасының PhD доцент м.а. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Amanova Gulnara Dyusenbayevna – head of the Department of Accounting and analysis, candidate of Economic Sciences, Associate Professor L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Zholayeva Margarita Akhantaevna – PhD associate professor of the Department of Accounting and analysis L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Zhunis Arailym Nurlanovna – doctoral of the Department of Accounting and analysis L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).